

Čestné členství ČSKB pro doc. RNDr. Kristiana Šafarčíka

Na návrh výboru ČSKB bylo doc. RNDr. Kristianu Šafarčíkovi, Ph.D. uděleno při příležitosti jeho životního jubilea (nar. 9. 10. 1950 v Hlučíně) čestné členství České společnosti klinické biochemie ČLS JEP.

Střední školu absolvoval na Gymnáziu v Hlučíně. Jeho zájem o přírodní vědy vyústil ve studium tehdy nového studijního oboru biochemie na Přírodovědecké fakultě v Brně. Studium biochemie a práce v laboratoři ho zcela pohltila a z laboratoře ho vyhnala jen jedno- roční povinná vojenská služba. Před vojnou ještě stihl napsat svou první vědeckou publikaci a složit rigorózní zkoušku z biochemie. V průběhu vojenské služby získal kontakt na primáře Kliniky nukleární medicíny, tehdejší Krajské nemocnice v Ostravě, doc. MUDr. Josefa Kubu, CSc., který ho angažoval jako laboratorního pracovníka v laboratoři „in vitro metod“ na Klinice nukleární medicíny. Tuto laboratoř vedl Ing. Milan Závada, skvělý radiochemik, jehož smysl pro systém, pořádek, pravdivost a kvalitu laboratorního vyšetřování byla pověstná. Byl to právě Ing. Závada, který položil základy kontroly kvality v oblasti imunoanalytických metod při stanovení biologicky významných látek, jako jsou hormony, nádorové markery, léky apod. Později do této laboratoře nastoupil ještě kolega Ing. Vladimír Bartoš, Ph.D. Období práce v laboratoři nukleární medicíny patří asi k neplodnějšímu období života doc. Šafarčíka. V multidisciplinárním týmu lékařů, farmaceutů, fyziků, techniků, chemiků, radiologických a zdravotních laborantů dokázali v době omezené možnosti dovozu zahraniční techniky, reagentů a chemikálií zavádět metody stanovení diagnosticky významných analytů, hormonů, nádorových markerů, později také některých speciálních léků, které zvláště osvětlení klinici požadovali. Nejvýznamnější klienti této laboratoře byli prof. Doleček, prof. Grundmann, dr. Uzel a mnoho dalších. Právě úzká spolupráce s těmito kliniky umožňovala tvůrčí práci v laboratoři – přípravu protilátek ve spolupráci např. s dr. Lochmanem, který tehdy pracoval ve Zdravotním ústavu v Ostravě, nebo přípravu indikátorů značených izotopy. Často se stávalo, že metody, které nebylo možno zavést, protože diagnostika byla z dovozu, byly metody, dnes bychom řekli, validovány a verifikovány přímo v ostravské laboratoři a často nabízeny i dalším kolegům v jiných nemocnicích. Intenzivní spolupráce byla již v té době zejména s laboratoří prof. Topolčana z Fakultní nemocnice v Plzni, později se spolupráce rozšířila i o výuku imunoanalýzy a klinické biochemie s dalšími pracovníky Lékařské fakulty UK v Plzni (prof. Rackem, dr. Rajdlem). Laboratoř získala statut Referenční laboratoře pro radiosaturační analýzu MZČR. Některé metody byly vyvinuty speciálně pro potřeby terapeutického monitorování léků nebo pro tzv. bioekvivalentní studie při registračních procedurách různých galenických forem jednotlivých látek např. ze skupiny námelových alkaloidů, později taky imunosupresiv (dizertační a habilitační práce). Doktorské studium absolvoval v oboru farmakologie

na Lékařské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 2005 habilitoval v oboru klinická biochemie na 1. LF UK v Praze. V roce 2010 byl pověřen vedením FN Ostrava k vytvoření Ústavu laboratorní diagnostiky, který sdružuje Oddělení klinické biochemie, Oddělení klinické hematologie a Oddělení klinické farmakologie se společným příjmem biologického materiálu, společným LIS, a společným řízením managementu kvality.

„Nejvýznamnějším uměním učitele je probouzet v žácích radost tvořit a poznávat.“ — Albert Einstein

K výuce se dostal doc. Šafarčík po založení Zdravotně sociální fakulty (dnes Lékařské fakulty) Ostravské univerzity. Nejprve v rámci výuky laboratorních metod přednášel o imunanalýze, později přednášel i obecnou a lékařskou biochemii i vybrané kapitoly klinické biochemie. Od roku 2010 do roku 2018 byl vedoucím katedry biomedicínských oborů Lékařské fakulty Ostravské univerzity. Státní závěrečnou zkouškou v oboru Zdravotní laborant prošel za předsednictví doc. Šafarčíka přes 200 bakalářů se specializací Zdravotní laborant a přes 250 budoucích lékařů absolvovalo zkoušky z obecné a lékařské biochemie, které garantoval. Řadu let působil také jako lektor a člen zkušební komise v IPVZ Praha na Subkatedře nukleární medicíny, kde zodpovídal za přípravu a atestační zkoušky v oboru Laboratorní diagnostika v nukleární medicíně (odbornost 815). Na tuto aktivitu zhruba před dvěma lety rezignoval, když se mu nepovedlo přesvědčit kolegy z nukleární medicíny, aby umožnili přechod sekce imunoanalytických metod pod odbornou společnost klinické biochemie, kam v této době tato laboratorní specializace nejspíše patří.

„Pracuji (ve vědě), protože chci pochopit.“ — David Baltimore, americký biolog 1938

Publikoval cca 60 původních recenzovaných článků, je autorem nebo spoluautorem kapitol v pěti monografiích. Publikoval v oblasti imunoanalytických metod stanovení léků, hormonů a nádorových markerů a kontrole kvality laboratorních vyšetření. Přednáší na národních i mezinárodních kongresech a o jeho přehledné přednášce byl vždy velký zájem.

Závěrem mi dovoluji jedno osobní přání. Kristiane, velmi si Tě vážím a jsem rád, že jsi mi byl učitelem a vzorem v mém profesním životě. Všechno nejlepší k Tvým kulatým narozeninám ti přeji nejen já, ale i kolektiv Oddělení klinické biochemie Ústavu laboratorní diagnostiky FN Ostrava. Jsme si jisti, že čestné členství v České společnosti klinické biochemie ti právem náleží.

RNDr. Zdeněk Švagera, Ph.D.